

ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Лойко С.К., учень 11-А кл. КЗСОР «Сумська обласна гімназія-інтернат для талановитих та творчо обдарованих дітей»

Науковий керівник: к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки СНАУ Махнуша С. М.

Сучасний етап розвитку економіки характеризується як такий, в якому знання, інформація, інтелектуальні активи є ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності підприємства на ринку і фактором виробництва сучасного типу. Оскільки ринкова економіка ставить умови необхідності виживання підприємства у жорсткій конкуренції, то актуальним є з'ясування основних способів одержання ним конкурентних переваг у контексті управління інтелектуальним капіталом підприємства економіки постіндустріального типу.

Пригадаємо сутність та основні складові інтелектуального капіталу підприємства.

Під інтелектуальним капіталом підприємства розуміють сукупність нематеріальних (неоречевлених) активів (у тому числі інтелектуальних), які створюють та приносять додаткову вартість підприємству. Основними складовими інтелектуального капіталу підприємства є: кадровий капітал (сукупність знань, навичок, досвіду, професіоналізму робітників), структурний капітал (патенти, ліцензії, права на знаки для товарів та послуг, торговельні марки, промислові зразки, корисні моделі тощо), а також клієнтський капітал (сукупність напрацьованих з роками зв'язків з клієнтською базою) та так званий інтерфейсний капітал (як сукупність зв'язків із елементами інфраструктури ринку даного підприємства та сукупність певних його натуральних переваг, зокрема переваг природно-кліматичного характеру, гудвіл, ділова репутація). Усі ці складові становлять собою фактори забезпечення конкурентоспроможності підприємства з нематеріальної точки зору. Актуальним є з'ясування основних проблем та способів управління цими складовими для досягнення мети підвищення конкурентоспроможності підприємства на ринку.

Зазначеній проблемі приділено неабияку увагу у працях вітчизняних та зарубіжних науковців. Серед них можна назвати таких як О.Б. Бутнік-Сіверський, В.С. Дроб'язко, В. Л. Іноземцев, О.А. Підпригора, П.М. Цибульов, Дж. Гелбрейт, Л. Едвінсон, М. Мелоун, К.-Е. Свейбі, Т. Стюарт та ін.

Потребують подальшого розвитку питання особливостей управління інтелектуальним капіталом підприємства економіки постіндустріального типу у контексті національної економіки.

Основне коло питань управління включає в себе такі як: проблеми вартісної оцінки, проблеми комерціалізації, проблеми управління об'єктами інтелектуальної власності на різних етапах життєвого циклу.

Стосовно проблем вартісної оцінки: існують три основні підходи до її здійснення. Це витратний підхід, порівняльний (ринковий) підхід та дохідний підхід.

Витратний підхід передбачає розрахунок витрат, які були понесені на розробку та створення об'єкту. Порівняльний (ринковий) підхід передбачає встановлення ціни на рівні цін на аналоги на ринку даного об'єкта. Дохідний підхід передбачає оцінку об'єкта з точки зору доходів, які передбачаються до одержання в результаті використання цього об'єкта.

Проблеми комерціалізації об'єктів інтелектуального капіталу підприємства передбачають вибір найбільш ефективних способів їх комерційного впровадження з метою одержання прибутку. Основними способами комерціалізації є: використання у власному виробництві, передача прав (продаж або передача прав використання), вкладення до статутного капіталу інших підприємств.

Використання інтелектуального капіталу (зокрема, елементів його структурного капіталу) у власному виробництві дозволить одержувати прибутки у цьому ж виробництві та є однією із найбільш розповсюджених та обґрунтованих форм комерціалізації прав.

Такий спосіб управління інтелектуальним капіталом підприємства як передача прав (зокрема стосовно структурної складової капіталу) дозволяє йому розширювати сферу свого впливу на ринку, одержувати додаткові прибутки.

Вкладення до статутного капіталу інших підприємств передбачає можливість брати участь в управлінні цими об'єктами, а також одержувати прибутки від такого способу комерціалізації.

Проблеми управління об'єктами інтелектуальної власності як складової інтелектуального капіталу підприємства на різних етапах життєвого циклу передбачають такі питання як особливості входження на ринок, набуття прав та правової охорони, комерціалізації прав, захисту (у разі потреби) та утилізації, а також проблеми їх ефективного маркетингу з позиції інноваційного розвитку.

Таким чином, врахування зазначених проблем в процесі управління інтелектуальним капіталом підприємства економіки постіндустріального типу дозволить підвищити його вартість та конкурентоспроможність позицій товаровиробника на ринку.

Підбиваючи підсумки, слід ще раз акцентувати увагу на тому, що все більшої важливості набувають нематеріальні (інтелектуальні) активи підприємства як фактор забезпечення конкурентних переваг та об'єкт його капіталу, спроможний приносити додаткову вартість.